

ВГО „Арт-терапевтична асоціація”
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Національна медична академія
післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика
ГО „Центр психології руху та творчого самовираження”
Управління освіти Подільської районної в місті Києві
державної адміністрації
Будинок дитячої творчості Подільського району м. Києва

**«ПРОСТІР АРТ-ТЕРАПІЇ:
можливості інтеграції»**

**XIV Міжнародна міждисциплінарна
науково-практична конференція
(Київ, 2017)**

**ТЕКСТИ ДОПОВІДЕЙ
ТА МАТЕРІАЛИ
ТВОРЧИХ МАЙСТЕРЕНЬ**

Київ – 2017

УДК 159.98
ББК 84.5

Простір арт-терапії: можливості інтеграції: матеріали XIV Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 23–25 лютого 2017 р.) / [за наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьонової, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. – К. : Золоті ворота, 2017. – 174 с.

Редакторська група – А.П. Чуприков
Л.А. Найдьонова
О.Л. Вознесенська
О.М. Скар

У збірнику представлено тези доповідей та концепції майстер-класів XIV Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції **«Простір арт-терапії: можливості інтеграції»** (м. Київ, 23 – 25 лютого 2017 р.), які відображають сучасний стан теорії та практики арт-терапевтичної допомоги особистості у вирішенні життєвих проблем, пошуку внутрішніх ресурсів особистісного зростання.

Для арт-терапевтів, психологів, педагогів, психіатрів, мистецтвознавців, для всіх, хто цікавиться вітчизняним та світовим досвідом арт-терапії.

Автори несуть відповідальність за зміст тез.

ISBN

© ВГО «Арт-терапевтична асоціація», 2017

**«ПРОСТІР АРТ-ТЕРАПІЇ:
можливості інтеграції»**

**XIV Міжнародна міждисциплінарна
науково-практична конференція
(Київ, 2017)**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

- того 2016 р.) / [за наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьоновой, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. – К. : Золоті ворота, 2016. – С. 11-13
3. *Голубєва О.Є.* Екранна мова: один плюс один дорівнює три / Олена Голубєва/ Простір арт-терапії: міф, метафора, символ: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, Інститут соціальної та політичної психології АПН України – ЦППО АПН України, 28 лютого-1 березня 2008 р.) / За наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьоновой, О.А. Бреусенка-Кузнєцова, О.Л. Вознесенської. – К.: Міленіум, 2008. – С. 84-87.
 4. *Голубєва О.* Цей загадковий тривожний сас пенс / Олена Голубєва/ Простір арт-терапії: витоки натхнення: Матеріали VIII Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 24-26 лютого 2011 р.) / За наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьоновой, О.А. Бреусенка-Кузнєцова, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. – К.: Золоті ворота, 2011. – С. 109-111.
 5. Медиа-арт. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://visart.info/POST/media.htm>
 6. Нью-медиа арт. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://artandyou.ru/category/history/post/new_media_art
 7. *Тетерин С.* Что такое медиа арт? - давайте разбираться вместе / Сергей Тетерин http://www.teterin.ru/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1
 8. *Цорн П.* Современные кочевники – медиа-арт и глобализация/ Петер Цорн. Перевод: С.Мюллер. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.goethe.de/ins/kz/ru/alm/kul/mag/12154899.html>

ИССЛЕДУЯ СИЛУ ЦВЕТА. ЦВЕТОТЕРАПИЯ. ВОЗМОЖНОСТИ ЦВЕТА В АРТ-ТЕРАПИИ

Волкова Людмила

*старший преподаватель кафедры изобразительного искусства
Института искусств Киевского Университета им. Б.Д. Гринченка,
член ВОО «Арт-терапевтическая ассоциация» (Киев)*

Цвета действуют на душу, они могут
вызывать чувства, пробуждать эмоции и мысль
И.В. Гете

Что такое цвет и его значение для человечества? «Цвет – это олицетворение жизни, так как мир без красок представляется нам мертвым» (И. Иттен). К цвету обращаются все... Современный человек не представляет себя вне цвета. Цвет является инструментом проникновения в пространство и выражением разных идей, он никого не оставляет равнодушным. Как воздействует цвет на человека? Психология цвета, изучающая процесс восприятия людьми цвета и зависимость

психики от цвета, имеет дело с осознаваемыми и неосознаваемыми психическими процессами.

Цвета воздействуют на нас, нередко минуя зрение. Древние именовали глаза «окнами» организма, «вратами восприятия». Мы привыкли к тому, что наш организм воспринимает цветовые потоки посредством зрительного анализатора, однако, это не единственный канал, по которому цветовая энергия может достигать организма. Многочисленные исследования феномена кожного зрения доказали принципиальную возможность восприятия цвета не только посредством рецепторов сетчатки глаза, но и практически любыми клетками организма.

Рекламная индустрия, политики, бизнесмены вызывают желательный отклик с помощью языка цвета, умело используют цвет как воздействие на уровне подсознания, манипулируют цветом.

Цветолечение, самолечение цветом иногда происходит без нашего осознания, без нашей воли. Они, цвета, просто повсюду вокруг нас и внутри. «Исследуя проблемы цвета, жизнь цвета, язык цвета, мы сопереживаем ему как живому потоку цвета..., опираясь на собственный образ и сопереживая вместе с тем жизнь Космоса. Цвет – это душа Природы и Космоса, и мы оказываемся причастными к этой душе, когда сопереживаем цвет» (Г. Вагнер). Что происходит, когда вы рассматриваете какой-то цвет? Как выразить цвета? Лучше всего подходит слово настроение.

Художники видели за цветом краску и считали её материальными состояниями души. Ученые же по-разному называют цвет, выделяя физиологическую и психологическую составляющие воздействия цвета. А это две составляющие имеют близость к эмоциям – к телесным проявлениям нашей души, нашего интеллекта.

В августе 1991 г. в «Таймс» было напечатано сообщение об освобожденных в Ливане заложниках, которым дали вазу, полную ярко-красных вишен. Они не видели этого цвета три года, потому смотрели на вишни целый день, вместо того, чтобы поддаться искушению съесть ягоды. В сообщении говорилось, что освобожденные заложники не могли отвести глаз от красного цвета.

Восприятие цвета относится к таким же насущным потребностям человека, как пища для желудка, как воздух для легких. «Цветовой голод» знаком всем. Цвет как атрибут внешнего мира и связан с эмоциями. Во всех условиях изменение цвета выражает состояние человека. Еще в XIX веке знали, что эмоции вызывают изменения пульса, дыхания, скорости реакции, силы и др. Эти же изменения вызывает у нас действие цветов.

«Цвет – это идеальное (психическое), связанное с материальным (физическим и/или физиологическим) через эмоции как их характеристическое отношение» (Н. Б. Серов).

Цвета влияют на каждого из нас гораздо больше, чем мы это осознаем. Цвет тесно переплетен со всеми аспектами нашей жизни. Никто не остается равнодушным, когда речь заходит о цветовых предпочтениях. Можно ли использовать цвета для изменения нашего физического, эмоционального, духовного состояния?

Цвет может быть стимулирующим или подавляющим, конструктивным или деструктивным. Он может отталкивать или притягивать. Каждый цвет имеет свои уникальные эффекты и может использоваться для терапии и восстановления баланса, а также для стимулирования более глубоких уровней сознания.

Одна из функций цвета состоит в том, чтобы давать нам ощущение силы света. «Как в мире наших ощущений цвет проявляется, как интервал, между незримым Светом и незримой Тьмой, так и в мире нашего чувства мы имеем «внутреннюю радугу» – то, что рождается между внутренним Светом и внутренней Тьмой (а именно – меж нашими переменчивыми состояниями настроений души)» (Лиана Колло Д'Эрбуа).

Цветотерапия стимулирует внутренние творческие силы в особой манере, она пробуждает внутреннюю силу и устремление; стимулирует основные внутренние источники на глубинных уровнях сознания. Приобретенный опыт общения с цветом облегчает клиенту «отреагирование» переживаний, эмоций, фантазий.

Если однообразие цветовых восприятий неблагоприятно сказывается на работе интеллекта, то периодическое восприятие дополнительных цветов увеличивает физическую и умственную работоспособность по сравнению с наблюдаемой при каком-либо одном цвете. При чередовании цветовых стимулов происходит взаимное повышение чувствительных рецепторов за счет активности соответствующих нейронов и нервных центров, т.е. активизация интеллекта как на бессознательном, так и на подсознательном уровнях.

С развитием чувства цвета становятся гибкими представления, ощущения и воля. Современные ученые считают, что цветотерапия является одним из самых перспективных и надежных методов лечения и оздоровления.

Литература:

1. Базыма Б.А. Психология цвета. Теория и практика/Б.А. Базыма. – СПб : Речь, 2005. – 205с.

2. Бэббит Э.Д. Принципы света и цвета. Исцеляющая сила цвета/Э.Д. Бэббит. – Киев : София, 1997. – 314с.
3. Гете И.В. Трактат о цвете. Избранные сочинения по естествознанию / И.В. Гете. – М. : Изд-во АН СССР, 1957. – 261 с.
4. Серов И.В. Светоцветовая терапия / И.В. Серов. – СПб : Речь, 2001. – 256с.
5. Шереметова Г.Б. Семь цветов здоровья : Воздействие цветом/Г.Б. Шереметова. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 368с.
6. Штайнер Р. Сущность цвета и тайна радуги / Р.Штайнер. – Ереван : Лонгин, 2008. – 159с.
7. Яньшин П.В. Психосемантика цвета / П.В.Яньшин. – СПб : Речь, 2006. – 368с.
8. Heller E. Wie Farben wirken/E. Heller. – Hamburg: Rowohlt Verlag, 2008. – 296 s.

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ТА СЖО (СІМЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ВАЖКИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ)

*Галіцина Людмила,
арт-терапевт, психолог БДТ Подільського району міста Києва,
випускник програми Американської Ради Open World,
член правління ВГО «Арт-терапевтична асоціація»,
керівник осередку Київської області (Київ)*

Арт-терапія – це **засіб невербального спілкування**, що робить її особливо цінною для тих, кому складно словесно описати свої переживання. Часто ми перебуваємо у різних почуттях, які важко пережити, переносити, поговорювати і дорослим, і дітям. До таких почуттів належать тривоги, страхи різного рівня інтенсифікації, фобії.... Тому саме невербальні засоби часто є чи не єдиними можливими для вираження і усвідомлення сильних переживань людини.

Саме арт-терапія є ефективним засобом для надання як кризової допомоги, так і подолання наслідків психологічних травм, у даному випадку, вимушених переселенців, сімей, які стали свідками та учасниками перших обстрілів, повітряних атак, бомбардувань, і врешті, вимушених покинути свої будинки і почати своє життя з нуля. Арт-терапія створює можливість для актуалізації та безпечного проживання травматичного досвіду, актуалізації ресурсних станів, трансформації та інтеграції досвіду.

Творчість, як завжди приносить радість і дає людині величезний емоційний потенціал, формує активну життєву позицію, впевненість у своїх силах. Важливим поняттям арт-терапії є сублімація – вираження

**«ПРОСТІР АРТ-ТЕРАПІЇ:
можливості інтеграції»**

**XIV Міжнародна міждисциплінарна
науково-практична конференція
(Київ, 2017)**

ТВОРЧІ МАЙСТЕРНІ

ЦВЕТОТЕРАПИЯ. ИССЛЕДУЯ СИЛУ ЦВЕТА...

Волкова Людмила,

*ст. преподаватель кафедры изобразительного искусства
Института искусств Киевского Университета им. Б.Д. Гринченка,
член ВОО «Арт-терапевтическая ассоциация» (Киев)*

Если хочешь познать объективное – цвет, нужно попытаться держаться внутри самого мира цвета. Нужно пытаться не выходить из мира цвета. Тогда можно надеяться проникнуть в то, что является собственным существом цвета. Так полагал Рудольф Штайнер.

Мастер-класс предлагает исследование цвета, взаимодействие с цветом в процессе создания изобразительных работ на основе активного цветовосприятия:

1. Как прийти к объективному ощущению цвета? Освободить его от заданной формы. Цвет живет, движется, взаимодействует с другими цветами как свободное существо. Путем упражнений этого можно достичь.

2. Как можем мы пробудить свое собственное наблюдение? Освободить самих себя от всех представлений, симпатий и антипатий, от нашей собственной воли к построению образов и форм. «Если хочешь познать объективное – цвет, нужно попытаться держаться внутри самого мира цвета. Нужно пытаться не выходить из мира цвета. Тогда можно надеяться проникнуть в то, что является собственным существом цвета» (Р. Штайнер).

Задачи исследования мастер-класса:

- ознакомление с физиологическими и психологическими свойствами цвета и влияния его на человека;
- изучение действия основных цветов;
- научиться комбинировать различные цвета и их оттенки, развить способность для цветотерапии;
- понимание индивидуальных свойств каждого цвета;
- побудить к развитию цветовой чувствительности и стать более осознанными в применении цвета;
- проникновение в сущность цвета для использования цвета в терапии целенаправленно;
- особенности применения теста М. Люшера, с которым автор лично общался и получил от него оригинал цветового теста и рекомендации по использованию теста.

Живописная деятельность участников лаборатории, “общение” с цветом даст возможность расширить их эмоциональный опыт, полу-

читать более глубокое понимание того, что может цвет; ощутить динамику цветов и их связь друг с другом; развить внутреннее чувство цвета, привести к саморегуляции чувств, покажет пути развития ассоциативно-образного мышления, сопоставлять и анализировать цвет и проявлять собственную индивидуальность в изобразительной деятельности, будет способствовать раскрытию творческого потенциала.

«Углубляясь в такие проблемы, как проблемы цвета мы сопереживаем как живому потоку цвета..., опираясь на собственный образ и сопереживая вместе с тем жизнь космоса. Цвет – это душа природы и всего космоса, и мы оказываемся причастными к этому в душе, когда сопереживаем цвет» (Р.Штайнер).

Литература.

1. *Базыма Б.А.* Психология цвета. Теория и практика/Б.А. Базыма. – СПб : Речь, 2005. – 205 с.
2. *Бэббит Э.Д.* Принципы света и цвета. Исцеляющая сила цвета/Э.Д. Бэббит. – Киев : София, 1997. – 314 с.
3. *Гете И.В.* Трактат о цвете. Избранные сочинения по естествознанию/И.В. Гете. – М. : Изд-во АН СССР, 1957. – 261 с.
4. *Серов И.В.* Светоцветовая терапия/И.В. Серов. – СПб : Речь, 2001. – 256с.
5. *Шереметова Г.Б.* Семь цветов здоровья : Воздействие цветом/Г.Б. Шереметова. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 368 с.
6. *Штайнер Р.* Сущность цвета и тайна радуги/Р.Штайнер. – Ереван : Лонгин, 2008. – 159 с.
7. *Яньшин П.В.* Психосемантика цвета / П.В. Яньшин. – СПб : Речь, 2006. – 368с.
8. *Heller E.* Wie Farben wirken/E. Heller. – Hamburg: Rowohlt Verlag, 2008. – 296 s.

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧЕСКОЕ СПРОВОЖДЕНИЕ БЕРЕМЕННЫХ: «В РАДОСТЬ БЕРЕМЕННОСТИ БЕЗ БОЛИ И СТРАДАНИЙ»

Деркач Оксана,

кандидат педагогических наук, доцент Винницкого государственного педагогического университета им. М.Коцюбинского, член правления и руководитель филиала Винницкой области ВОО «Арт-терапевтическая ассоциация» (Винница)

Женщина обладает уникальным даром принимать жизнь и способствовать ее развитию. Как много женщин с нетерпением ожидают появления на свет своего малыша! Но если для одних женщин беременность – это замечательный период жизни длиною в 9 месяцев, то для других – это непомерное испытание мучительными болезненными состояниями, страхами и переживаниями.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Андрейчин С. Практичне застосування методики «Арт-терапевтичні шкали формальних елементів»	4
Борейчук І. Фототерапія: збереження ідентичності шляхом відображення відсутності об'єкта прив'язаності	7
Бреусенко-Кузнєцов О. Символіка смислу і життєвого шляху по вченню кн. Є.М. Трубецького	9
Вознесенська О. Медіа-арт-терапія: нові можливості інформаційної доби	15
Волкова Л. Досліджуючи силу кольору. Кольоротерапія. Можливості кольору в арт-терапії	21
Галіцина Л. Арт-терапія як засіб психологічної адаптації вимушених переселенців та СЖО (сімей, які перебувають у важких життєвих обставинах)	24
Gantt L. Outcomes for Individuals in an Intensive Trauma Program Using the Graphic Narrative.....	27
Гантт Л. Результати роботи за програмою інтенсивної травматерапії з використанням графічного наративу	28
Glińska–Lachowicz A. Terapia przez sztukę jako element oddziaływań resocjalizacyjnych wobec osób skazanych na karę pozbawienia wolności w polskich zakładach karnych	30
Глинська-Лахович А. Терапія мистецтвом як елемент соціальної реінтеграції для осіб, засуджених до позбавлення свободи в польських тюрмах	33
Гніда Т. Від арт-педагогіки до арт-терапії: використання арт-методів у діяльності педагога навчального закладу	35
Гундერთайло Ю. Арт-терапевтичні технології у програмі соціально-психологічної адаптації ВПО «Нові кияни»	36
Дзюба И., Жуган А. Психологічні аспекти практичної роботи з дітьми в контексті театральної освіти	38
Добровольська Н. Традиційна народна пісня як засіб музичної терапії (на прикладі з сучасної української практики)	42
Доцюк А. Абстракціонізм: довільна та керована лінії як засіб арт-терапії	44

Дягілєва Н. Можливість діагностування та гармонізації взаємодій між особами в групі евристичними засобами (на прикладі роботи з дітьми в місцях, які знаходяться в безпосередній близькості зони АТО)	48
Інжиєвська Л. Арт-техніка «...І я такий» як джерело ресурсу	50
Клименко Н. Вплив образу казкового героя на формування життєвого сценарію жінок	54
Крикун В. Діагностика та корекція родинних стосунків методами мультимодальної арт-терапії у роботі з дітьми з захворюваннями опорно-рухового апарату та ураженням центральної нервової системи	57
Львов О. Інтеграція музикотерапії, психодрами та інших арт-технік як спосіб саморозкриття	61
Львова С. Лялькотерапія	62
Мова Л. Ландшафти тіла як соматичні сигнали та Стихії природи в тілі як ресурс	64
Молчанова О. Використання арт-терапевтичної методики «Річка мого життя» для розвитку соціальних навичок	65
Мрака Н. Психологічне моделювання поезії з терапевтичною метою	68
Наталушко І. Інтеграція травматичного досвіду інструментами арт-терапії. Модель «Інстинктивної Реакції на Травму»: ґрунтовні засади та засоби арт-терапії у реалізації практик.....	72
Audrey Di Maria Ethical, decision-making process of art therapists ...	73
Одри Ди Мария Етика процесу прийняття рішень арт-терапевтів..	73
Олейник А. Робота з ціннісними орієнтаціями у сімейному консультуванні і терапії. Методика «Сімейна шафа»	74
Ортинська В. Особливості проведення арт-терапії з розмальовкою-квестом «Невідома подорож по той бік веселки»..	76
Плетка О. Перспектива відновлення: арт-терапевтичні техніки реабілітації.....	78
Подкоритова Л. Розвиток рефлексії у психологів за допомогою арт-терапевтичного заняття «Пасьянс емоцій»	81
Призванська Р. Організація проведення логоритмічних занять з дітьми із психофізичними порушеннями	86
Савінов В. Концепт «Наративної ретикуляції» як соціально-психологічного ефекту Плейбек-театру	89

Сергеева А. Застосування арт-терапії в методі творчої реабілітації під час заїздів реабілітації бійців АТО в БО «МБФ «Творча Криївка»	95
Синчук Н. Корекція емоційної сфери у дітей з порушенням функцій опорно-рухового апарату засобами арт-терапії	99
Скнар О. Проективні методики у політико-психологічних дослідженнях: потенціал та обмеження застосування	102
Смотрицкий А. Стильова імпровізація дозвіллево-танцювальних практик як інструмент соціально-психологічної адаптації мігрантів ...	106
Старовойтов А. Фантомні фігури сімейної системи: можливості ідентифікації в системно-аналітичній арт-терапії	110
Стишенок І. Робота зі страхом навчальної неуспішності методами арт- і казко терапії	113
Цимбала О. Адаптація першокурсників до умов навчання у ВНЗ засобами арт-терапії.....	118
ТВОРЧІ МАЙСТЕРНІ	
Волкова Л. Кольоротерапія. Досліджуючи силу кольору	123
Деркач О. Арт-терапевтичний супровід вагітних: «В радість вагітності без болю і страждань»	124
Доцюк А. Арт-терапевтичний потенціал абстрактних композицій..	125
Дягілева Н. Евритмія. Рух, як джерело встановлення, відновлення та гармонізації взаємовідносин	127
Жабко Н., Львов О. Відчуй та зіграй свій внутрішній ритм	128
Касумова О. Інструкція чарівної майстерності	128
Львова С. Лялька-сповивалка (лялько-терапія)	131
Луценко О. Моя вибухова енергія	131
Назаревич В. Формування самоідентичності за допомогою метафоричних образів (робота с асоціативно-метафоричними картами).	132
Петерссон Г. Ботмерівська гімнастика: презентаційний майстер-клас	135
Подкоритова Л. Арт-терапевтичне заняття «Пасьянс емоцій»	138
Реброва К. Одного разу у казці... Чарівна сумка історій	140
Старовойтов А. Внутрішній простір: символічний порядок житлових приміщень та його значення для психотерапії	141
Stephenson R. Dynamically interpreting art work	143
Стефенсон Р. Динамічна інтерпретація арт-робіт	143
Стишенок І. Історія «Внутрішньої» дитини	144

ЛАБОРАТОРІЇ ТА СЕМІНАРИ

Glińska–Lachowicz A. Wytańczyć swoją mandalę	148
Глинска-Лахович А. Створи свою мандалу	152
Львова С. Клаптикові історії (лялько-терапія)	157
Стишенок І. Арт- і казкотерапія як інструмент практического психолога	158